

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

I SHUBA

<i>Qahramonova S. O'. Oliy o'quv yurtlarida ta'lim tizimining ilmiy va innovatsion jarayonlar bilan uzviylikini ta'minlash.....</i>	10
<i>Sobirxo'jayev X. B. Ta'lim tizimi islohotlari, ilm-fan va innovatsiyalar sohasidagi islohotlarning o'ziga xos jihatlari masalalari.....</i>	13
<i>Homidov J. Z. Tabiiy fanlarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish .....</i>	16
<i>Qodirova N., Islomova G. U. Ta'limda innovatsion islohotlarni qo'llashning afzalliklari .....</i>	21
<i>Tursunov F. B. Ta'lim tizimi va ilm-fan sohasidagi islohotlarning ahamiyati.....</i>	25
<i>Matchonova M. M. Uchinchi renessans – ta'lim va taraqqiyot: o'tmish, bugun va kelajak .....</i>	28
<i>Ismoilov N.B Yoshlarga ta'lim-tarbiya berishda medita'limning o'ziga xos jihatlari .....</i>	33
<i>Mukhammadjonova D. Advancing society through reforms in education, science, and innovation.....</i>	36
<i>Baxrueva H.A., Shonazarova M. Роль коммуникативной культуры учителя в повышении качества образования.....</i>	41
<i>Sobirxo'jayev X. B. Ta'lim tizimi islohotlari, ilm-fan va innovatsiyalar sohasidagi islohotlarning o'ziga xos jihatlari masalalari.....</i>	45
<i>Jumanova Sh. I., Tojkarimova M. A. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi.....</i>	49
<i>Tojkarimova M. A. O'zbekistonda ta'lim sohasidagi islohotlar: inklyuziv ta'lim</i>	53
<i>Xalikova M. Texnologik tamaddun kontekstida axborot-ta'lim muhitini tashkil etishning bazaviy imperativlari.....</i>	57
<i>Pirniyazova M. K. Vitagen tajriba asosida talabalarda tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirishning ustuvor tamoyillari.....</i>	67
<i>Maxmudova Z. M. Ta'lim tizimini taraqqiyotini davlat tomonidan qo'llab – quvvatlash.....</i>	81
<i>Umarov T.M. Psychological help in adjusting primary class students to school .</i>	85
<i>Fayzullayeva M.A. Inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalarning o'rne va ahamiyati.....</i>	89
<i>Abdukholiqova M.I. Specific characteristics of the reforms and transformation process implemented in the uzbekistan education system.....</i>	93

INKLYUZIV TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI

Fayzullayeva Madina Abdumo'min qizi¹

¹Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Pedagogika fakulteti magistranti

fayzullayevamadina007@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati yoritib berilgan. Shuningdek, inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishda duch kelgan qiyinchiliklarimizga olib borayotgan tadqiqotimiz asosida yechim berishga harakat qildik.

Аннотация. В данной статье освещается роль и значение цифровых технологий в инклюзивном образовании. Мы также попытались на основе наших исследований предложить решение трудностей, возникающих при использовании цифровых технологий в инклюзивном образовании.

Abstract. This article gives information about the role and importance of digital technologies in inclusive education. Moreover, we tried to provide a solution to the difficulties encountered in the use of digital technologies in inclusive education based on our research.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, raqamli texnologiyalar, talaba, foydalanish imkoniyati, pedagoglarning tayyorgarligi, narx, talaba ehtiyojlarini qondirish.

Ключевые слова: инклюзивное образование, цифровые технологии, студент, доступность, подготовка педагогов, цена, удовлетворение потребностей студентов.

Keywords: inclusive education, digital technologies, student, accessibility, training of pedagogues, price, meeting student needs.

Kirish. Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston Respublikasi Prezidenti sifatida inklyuziv ta'lim va raqamli texnologiyalar sohasidagi ahamiyatni ko'rib chiqishga katta e'tibor berdi. Prezidentimiz fikrlari nazariy va amaliy qobiliyatlar, hamda raqamli texnologiyalarni o'rganish imkoniyatlarining hamma o'quvchi talabalarga ommaviy xizmat ko'rsatishda ahamiyatini tushuntirdi.

Sh.Mirziyoyev O'zbekistonning ta'lim tizimini yanada rivojlantirish va takomillashtirish uchun xorijiy tajribalar asosida raqamli texnologiyalarni inklyuziv ta'limda joriy etishni bir nechta qadamlar yaratmoqda. 2020-yilgi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi ushbu fikrimizga yaqqol misol bo'lib, raqamli texnologiyalar bilan ta'minlangan inklyuziv ta'limni joriy etish maqsadida o'rnatilgan vaqt, yangi texnologiyalar, darsliklarni ishlab chiqishni nazarda tutadi.

Shavkat Mirziyoyevning ayniqsa qishloqdagi mahalliy maktablarda raqamli texnologiya asosida inklyuziv ta'limni rivojlantirib borish haqidagi fikr-mulohazalari ajralib turadi. Mamlakatimizda shunday tashabbuslar orqali, har bir talaba uchun inklyuziv ta'lim imkoniyatini yaratishga e'tibor qaratilmoqda, shuningdek, doimiy ravishda yangi texnologiyalardan foydalanishni ta'minlash va barcha talabalarning o'zlashtirilishi kerak bo'lgan bilim va ko'nikmalarni olib borishga erishish maqsad qilingan.

Bundan tashqari, Sh.Mirziyoyev O'zbekiston IT sohasidagi kadrlar tayyorlashni ham muhim ahamiyatga ega deb hisoblaydi. Prezidentimizning fikriga ko'ra, raqamli texnologiyalar sohasining rivojlanishi uchun yetuk kadrlar bilan munosabat yaratish va ularni ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish kerak. Bu maqsadlar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti inklyuziv talimning yanada rivojlantirilishi, raqamli texnologiyalar sohasidagi bilimdonlarni o'stirib chiqish va ularga kafolatlangan ish imkonini berishi uchun qo'shimcha xarajatlarni ajratib bo'lmoqda.

Shavkat Mirziyoyevning fikrlari asosida O'zbekistonda inklyuziv talim va raqamli texnologiyalar sohasidagi rivojlanishlar tez-tez amalga oshirilmoqda va bu sohada o'qituvchilar va talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratilmoqda.

Mavzuning dolzarbligi. Inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalar ahamiyati juda katta. Raqamli texnologiyalari turli xil ta'lim ehtiyojlari va qobiliyatlariga ega bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlashi mumkin, bu esa o'quvchilarning teng foydalanish imkoniyatini ta'minlaydi. Raqamli texnologiyalari o'quvchi talabalarga interfaol va shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini taqdim etish imkoniyatini beradi. Bu texnologiyalar o'quvchilarga o'z sur'atlari bo'yicha o'sish imkonini beradi, qiyin bo'lgan yoki tezroq o'rganayotgan o'quvchilarga moslashadi. Misol uchun, matematika ilovasi yordamida talabalar o'z darajalariga mos keladigan savollarni hal qilishlari va muvaffaqiyatga erishishlari mumkin. [1. 108-111 b.]

Bundan tashqari, kompyuter texnologiyalari vizual va eshitish materiallaridan foydalangan holda o'rganishni qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, interfaol doska yoki planshetdagi ilovalar yordamida murakkab mavzularni yanada tushunarli qilish mumkin. Bu ularga vizual yoki ovozli ma'lumotni yaxshiroq tushunish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalari, shuningdek, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Misol uchun, sinf blogi yoki onlayn munozara platformasi orqali talabalar o'z fikrlarini almashishlari va boshqa talabalar bilan muloqot qilishlari mumkin.

Va nihoyat, kompyuter texnologiyalari o'qituvchilar uchun tabaqalashtirilgan ko'rsatmalarni ham beradi. O'qituvchilar talabalarning taraqqiyotini kuzatish uchun ma'lumotlarni tahlil qilishlari va ularning ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda tegishli yordam ko'rsatishlari mumkin. Shu sabablarga ko'ra, inklyuziv ta'limdagi kompyuter texnologiyalarining ahamiyasi ancha yuqori. Ushbu texnologiyalar barcha talabalarga tenglik, shaxsiylashtirish va o'zaro ta'sir kabi muhim elementlarni qo'llab-quvvatlash orqali muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

Materiallar va tadqiqot usullari. O'zbekistonda inklyuziv ta'limni kompyuter texnologiyalari bilan qo'llab-quvvatlash borasida bir qator ijobiy natijalarga erishildi. Bunday ta'lim talabalarning ta'limdagi ishtirokini oshirish, o'rganish tajribasini boyitish va turli xil o'quv ehtiyojlari bo'lgan talabalarni qo'llab-quvvatlash kabi afzalliklarni taqdim etishi mumkin. Raqamli texnologiyasi nogiron o'quvchilarni umumiy ta'lim muhitiga kiritish va ularning ta'lim olish imkoniyatlarini oshirish imkonini berdi. Ushbu texnologiyalar talabalarga turli ko'nikmalar, o'rganish uslublari va ehtiyojlariga moslashishga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalar har bir talabaning o'rganish tezligi, rivojlanish darajasi va qiziqishlariga mos ravishda moslashtirilgan o'quv materiallarini taklif

qilish imkoniyatini taqdim etdi. Shunday qilib, talabalarga ularning ehtiyojlariga qarab turlicha yordam ko'rsatiladi va ularning o'rganish tajribasi yaxshilanadi. [2. 371-375 b.]

Raqamli texnologiyasidan talabalar o'rtasida hamkorlik va o'zaro hamkorlikni rag'batlantirish uchun foydalanish mumkin. Talabalar loyihaga asoslangan ish yoki raqamli platformalar orqali birgalikda ishlashlari, bilim va g'oyalarni almashishlari va bir-birlari bilan o'zaro muloqot qilishlari mumkin. Shuningdek, raqamli texnologiyalar o'qituvchilarga o'zlarining ta'lim jarayonlarini qo'llab-quvvatlashga va talabalarni ko'proq rag'batlantirishga imkon beradi. Texnologiyalardan samarali foydalanish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishini oshirishi, o'quv materiallarini diversifikatsiya qilishi va o'quvchilarning taraqqiyotini kuzatishi mumkin.

Raqamli texnologiyalari tufayli o'qituvchilar talaba ma'lumotlari asosida o'quv jarayonlarini yaxshilash mumkin. Ma'lumotlar tahlili o'quvchilar taraqqiyotini baholash, zaif tomonlarini aniqlash va o'qitish strategiyasini optimallashtirish uchun foydali ma'lumotlarni taqdim etadi.

Inklyuziv ta'lim sohasida Raqamli texnologiyasidan foydalanish o'quvchilar uchun yanada inklyuziv va barqaror ta'lim muhitini yaratish imkoniyatini beradi. Biroq, bunday amaliyotlar samarali bo'lishi uchun tegishli infratuzilma, o'qituvchilarni tayyorlash, doimiy yordam va resurslar kerak.

Natija va tahlil. Inkluziv ta'lim - bu turli qobiliyatlarga ega bo'lgan shaxslar uchun teng, inklyuziv va qulay ta'lim muhitini ta'minlashga qaratilgan yondashuv. Inklyuziv ta'limda kompyuter texnologiyalari muhim rol o'ynashi mumkin bo'lsa-da, ba'zi qiyinchiliklar va jumboqlar paydo bo'lishi mumkin. Quyida ba'zi jumboqlarni ko'rishingiz mumkin:

1. Foydalanish imkoniyati: Raqamli texnologiyalarining turli xususiyatlari turli xil nogironligi bo'lgan talabalar ehtiyojlarini qondirish uchun mo'ljallanmagan bo'lishi mumkin. Masalan, ko'rish yoki eshitish qobiliyati past bo'lgan talabalar uchun mos vositalar va xususiyatlarni ta'minlash uchun maxsus talablar bo'lishi mumkin.

2. Pedagoglarning tayyorgarligi: Raqamli texnologiyalardan unumli foydalanish pedagoglardan texnologiyani tushunish, qo'llash va muammolarni bartaraf etish qobiliyatini talab qiladi. Ba'zi o'qituvchilar texnologiyaga kirish yoki undan foydalanishda ishonchsiz bo'lishi mumkin.

3. Narx: Raqamli texnologiyalari narxi ba'zi maktablar uchun cheklov bo'lishi mumkin. Texnologiyaga mos apparat yoki dasturiy ta'minotni sotib olish ta'lim muassasalarining byudjetiga ta'sir qilishi mumkin. Bu barcha talabalarning teng foyda olishlarini qiyinlashtirishi mumkin.

4. Talaba ehtiyojlarini qondirish: Har bir talabaning turli ehtiyojlari borligi sababli, yagona texnologiya yechimi barcha talabalarni qo'llab-quvvatlamasligi mumkin. Talabalarning shaxsiy ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirilgan texnologiya yechimlari talab qilinishi mumkin. [3. 704-711 b.]

Bu holatning noafzal tomonlari inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan ba'zi potentsial qiyinchiliklarni aks ettiradi. Biroq texnologiya va ta'lim o'rtasidagi uyg'unlikni yaxshilash uchun uni yengish mumkin.

Talabalarning ehtiyojlarini tushunish, o'qituvchilarning texnologiya ko'nikmalarini oshirish va iqtisodiy jihatdan samarali yechimlarni izlash raqamli texnologiyalardan inklyuziv ta'limda muvaffaqiyatli foydalanish imkonini beradi. Talabalarning xilma-xilligini qo'llab-quvvatlovchi, xilma-xillikni hisobga oladigan va ta'lim muhitida barchaning teng ishtirokini rag'batlantiradigan yondashuvni qo'llash muhimdir.

Inklyuziv ta'limda o'quv texnologiyasi bilan o'qitishda duch kelgan jumboqlarni bartaraf etish uchun quyida bir nechta yechimlar berishga harakat qildik:

1. Foydalanish imkoniyati va moslik: Raqamli texnologiyasi vositalari va dasturiy ta'minoti turli qobiliyatlarga ega bo'lgan talabalarning ehtiyojlarini qondirish uchun mavjud va mos bo'lishi kerak. Bunga erishish uchun alohida ehtiyojli talabalarning ehtiyojlarini aniqlash va ushbu ehtiyojlarga mos keladigan texnologik yechimlarni ishlab chiqish muhimdir. [4. 284-290 b.]

2. Pedagoglarni tayyorlash va qo'llab-quvvatlash: Pedagoglar kompyuter texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'qitish va qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Ularning texnologiyaga ishonchini oshirish uchun o'quv dasturlari, seminarlar yoki murabbiylik kabi manbalar taqdim etilishi mumkin.

3. Xarajatlarni qo'llab-quvvatlash: Raqamli texnologiyalaridan foydalanishni cheklaydigan, xarajatlarni kamaytiradigan va mavjud o'quv materiallari va resurslarini ta'minlaydigan iqtisodiy muammolarni hal qilish uchun qo'llab-quvvatlash mexanizmlari taqdim etilishi mumkin. Hukumat, maktablar va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlik va resurslar almashinuvi rejalashtirilishi mumkin. [5. 256-261 b.]

4. Innovatsiya va moslashtirish: Raqamli texnologiyalari talabalar xilma-xilligiga moslashish uchun moslashuvchanlik va moslashtirishni ta'minlashi muhim. Turli xil texnologik yechimlarni taklif qilish orqali talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish uchun moslashuvchanlikni ta'minlash kerak.

5. Doimiy baholash va takomillashtirish: Raqamli texnologiyalarining ta'sirini baholash va doimiy ravishda yaxshilash uchun qayta aloqa mexanizmlarini yaratish kerak. Bu texnologiya talabalarning o'quv ehtiyojlarini qondirish va ilg'or tajribalarni tarqatishda qanchalik samarali ekanligini tushunish uchun muhimdir.

Ushbu yechimlar inklyuziv ta'limda kompyuter texnologiyasidan foydalanishda duch keladigan muammoli vaziyatlarni bartaraf etishga yordam beradi. Ta'limni xilma-xillik, tenglik va qulaylik asosida loyihalash har bir talabaning ehtiyojlarini qondirish va muvaffaqiyatli o'quv muhitini yaratishni ta'minlaydi.

Inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalarni o'rnatish quyidagi usullar orqali amalga oshirilishi mumkin:

- Dasturlar va ilovalar: Raqamli texnologiyalardan foydalanish uchun eng muhim vosita dasturlar va ilovalardir. Bu ilovalar o'quvchilar uchun ma'lum bir mavzuni o'rganish, sinovdan o'tish, ishni yechish va boshqa ko'makchi resurslarga ega bo'lishga yordam beradi. [6. 491-494 b.]

- Interaktiv ta'lim saytlari: Interaktiv ta'lim saytlari, o'quvchilarning o'zlashtirilgan ta'lim yo'llari orqali bilimlarini mustahkamlash imkonini beradi. Bu saytlarda interaktiv vazifalar, testlar va animatsiyalar orqali qiziqarli va samarali ta'lim jarayoni tashkil etiladi.

- Onlayn kurslar: Raqamli texnologiyalar orqali onlayn kurslarni taklif etish ham inklyuziv ta'limning muhim qismlaridan biridir. Onlayn kurslar har qanday joyda o'rganuvchilariga bilimni sifatli shaklda yetishtirish imkonini beradi.

- Mobil ilovalar: Raqamli texnologiyalardan foydalanishning eng yaxshi usullaridan biri ham mobil ilovalardir. Bu ilovalar o'quvchilarni ta'lim jarayoniga mobil qurilmalar orqali yordam berish imkonini beradi.

- Virtual va qo'shimcha realitiyalar: Raqamli texnologiyalar orqali virtual va qo'shimcha realitiyalar ham inklyuziv ta'lim jarayonida qo'llanilishi mumkin. Bu imkoniyatlar orqali o'quvchi alohida masalalarni mustahkamlash, tajribaga aylantirish va ma'lum bir mavzuni tashkil etish uchun yordam beradi.

Xulosa. Bu usullar inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishga oid namunalardan faqat bir nechasini ko'rsatib berishga harakat qildik. Boshqa usullar va vositalar ham mavjud bo'lishi mumkin, chunki raqamli texnologiyalar tez-tez yangilanib borayotgan sohalardir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Murodiljonovna, G. U. (2022). Inklyuziv ta'lim va uning bugungi kundagi rivojlanishi. *Conferencea*, 108-111.
2. Olim, R., & Anvar, R. (2023). Inklyuziv ta'limning psixologik muammolari. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 371-375.
3. Keldiboyeva, Z. M. Q., & Abdullaev, A. A. O. G. L. (2022). Inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyojlar va sabablar, inklyuziv ta'limga jalb qilish. *Science and Education*, 3(11), 704-711.
4. Qurbonova, M. F. (2023). Inklyuziv ta'lim va uning mohiyati. *Research and education*, 2(1), 284-290.
5. Muxiddinovich, M. A. (2023). Inklyuziv ta'limning maxsus ta'limdagi o'rni va ahamiyati. *Boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 3(2), 256-261.
6. Ilxom o'g'li, S. U. (2023). Inklyuziv ta'lim: genezisi, amalga oshirilish muammolari va istiqbollari. *Fan, ta'lim va amaliyotning integrasiyasi*, 491-494.

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE REFORMS AND TRANSFORMATION PROCESS IMPLEMENTED IN THE UZBEKISTAN EDUCATION SYSTEM

Abdukholiqova Marjona Ikhtiyor qizi¹